

Sygn. akt: III AUa 1393/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 czerwca 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Iwona Szybka

Sędziowie: SSA Maria Padarewska - Hajn (spr.)

del. SSO Dorota Rzeźniowiecka

Protokolant: sekr. sądowy Aleksandra Słota

po rozpoznaniu w dniu 11 czerwca 2013 r. w Łodzi

sprawy **S. S.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych I Oddziałowi w Ł.**

o emeryturę,

na skutek apelacji wnioskodawcy

od wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi

z dnia 28 czerwca 2012 r., sygn. akt: VIII U 1781/12;

oddala apelację.

Sygn. akt III AUa 1393/12

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 14 kwietnia 2012 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. odmówił S. S. prawa do emerytury w związku z pracą w szczególnych warunkach.

W odwołaniu od powyższej decyzji ubezpieczony wniósł o jej zmianę, podnosząc, że spełnia warunki do nabycia prawa do świadczenia.

Organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania.

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 28 czerwca 2012 r. Sąd Okręgowy w Łodzi oddalił odwołanie.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

S. S. urodzony (...), pobiera świadczenie przedemerytalne, nie jest członkiem OFE, posiada staż sumaryczny w wysokości 29 lat, 10 miesięcy i 25 dni okresów składkowych i nieskładkowych. Staż wnioskodawcy z tytułu zatrudnienia w szczególnych warunkach zaliczony przez organ rentowy wynosi 9 lat 6 miesięcy 20 dni. W okresie od dnia 1 października 1984 r. do 30 czerwca 1990 r. wnioskodawca był zarejestrowany jako osoba współpracująca

z osobą prowadzącą działalność gospodarczą – garbarnię i z tego tytułu płacił składki na ubezpieczenia społeczne. Odwołujący z tego okresu nie posiada umowy o pracę ani świadectwa pracy.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd pierwszej instancji uznał odwołanie za niezasadne. Przywołał art. 184 ust. 1 oraz art. 32 ustawy z 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, a także przepisy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Zgodnie z w/w przepisami pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazie stanowiącym załącznik do rozporządzenia, nabywa prawo do emerytury, jeżeli łącznie osiągnął wiek emerytalny wynoszący 60 lat dla mężczyzn i ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach. Co istotne, powyższe normy prawne stosuje się wyłącznie do pracowników. Zdaniem Sądu Okręgowego wnioskodawca nie wykazał 15-letniego zatrudnienia w charakterze pracownika w szczególnych warunkach. W okresie od dnia 1 października 1984 roku do 30 czerwca 1990 roku był bowiem osobą współpracującą z bratem T. S. przy prowadzeniu działalności gospodarczej w postaci garbarni, nie wykazał natomiast, że w rzeczywistości był pracownikiem w tym przedsiębiorstwie. Tym samym nie spełnił on koniecznego warunku wymaganego przez art. 184 ustawy, co czyni jego odwołanie bezzasadnym.

Sąd pierwszej instancji wskazał, że odwołujący nie nabył prawa do emerytury także na podstawie innych, teoretycznie mogących mieć do niego zastosowanie przepisów prawa, tj. art. 46 § 1 ustawy.

Apelację od wyroku złożył ubezpieczony. Przyznał, że w spornym okresie był zarejestrowany jako osoba współpracująca z osobą prowadzącą działalność gospodarczą a nie jako pracownik. Wskazał jednak, że powyższe nie powinno pozbawiać go prawa do emerytury w związku z pracą w szczególnych warunkach, skoro w takich warunkach pracował w pełnym wymiarze czasu pracy i opłacał składki na ubezpieczenie. Wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku.

Organ rentowy wniósł o oddalenie apelacji.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja jest bezzasadna.

Zgodnie z art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (j.t. Dz.U. 2009, Nr 153, poz. 1227 z zm.) ubezpieczeni urodzeni po dniu 31 grudnia 1948 r. uzyskują prawo do emerytury po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32 ustawy jeżeli m.in. w dniu wejścia w życie ustawy osiągnęli okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymagany w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym oraz mają niezbędny okres składkowy i nieskładkowy o którym mowa w art. 27 ustawy (tj. 25 lat dla mężczyzn). Odnosząc się do samego warunku odpowiednio długiego okresu pracy w warunkach szczególnych należy przypomnieć, że zgodnie z § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. z 1983 r., Nr 8, poz. 43) winien on wynosić co najmniej 15 lat a sama praca musi być wymieniona w wykazie A stanowiącym załącznik do przedmiotowego rozporządzenia. Prócz tego praca ma być wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy (§ 2 ust. 1). W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że praca w szczególnych warunkach to praca wykonywana stale (codziennie) i w pełnym wymiarze czasu pracy (przez 8 godzin dziennie, jeżeli pracownika obowiązuje taki wymiar czasu pracy) w warunkach pozwalających na uznanie jej za jeden z rodzajów pracy wymienionych w wykazie stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 14 września 2007 r., III UK 27/07, OSNP 2008 nr 21-22, poz. 325; z dnia 19 września 2007 r., III UK 38/07, OSNP 2008 nr 21-22, poz. 329; z dnia 6 grudnia 2007 r., III UK 66/07, LEX nr 483283; z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 210/07, OSNP 2009 nr 5-6, poz. 75 i z dnia 24 marca 2009 r., I PK 194/08, LEX nr 528152). Jednocześnie, z uwagi na sformułowania użyte w art. 32 ust 1: „ubezpieczonym urodzonym przed dniem 1 stycznia 1949 r., będącym pracownikami, zatrudnionymi w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, przysługuje emerytura w wieku niższym (...)”, czy też w rozporządzeniu w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze np. w § 1 ust. 1 „rozporządzenie stosuje się do pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, wymienione w

§ 4-15 rozporządzenia oraz w wykazach stanowiących załącznik do rozporządzenia” jasno wynika, że przewidziana swoista ulga w postaci możliwości przejścia na emeryturę w wieku obniżonym w związku z pracą w szczególnych warunkach przysługuje tylko i wyłącznie pracownikom, tj. osobom definiowanym zgodnie z art. 2 kodeksu pracy jako osoby zatrudnione na podstawie umowy o pracę, powołania, wyboru, mianowania lub spółdzielczej umowy o pracę. Powyższe stanowisko jest ugruntowane w orzecznictwie – wyrok Sądu Najwyższego z 12 lutego 2004 r. (II UK 246/03, OSNP 2004/20/358), wyrok Sądu Najwyższego z 25 stycznia 2005 r. (I UK 142/04, OSNP 2005/17/272) czy wyrok z 8 maja 2008 r. (I UK 354/07, OSNP 2009/17-18/237). W orzeczeniach tych Sąd Najwyższy przyjmował, że zarówno praca na podstawie umowy agencyjnej, pomimo, że stanowiła ona tytuł do ubezpieczenia społecznego, a więc były od niej odprowadzane składki, czy też praca w charakterze członka rolniczej spółdzielni produkcyjnej, nie dają prawa do przejścia na emeryturę w wieku niższym niż podstawowy wiek emerytalny z uwagi na zatrudnienie w szczególnych warunkach, o których mowa w art. 32 ustawy emerytalnej. Co warto zaznaczyć, w wyroku z 8 maja 2008 r. wskazano przy tym, że prawo to nie przysługuje ubezpieczonym z tytułu zatrudnienia na innej podstawie niż umowa o pracę (chodziło wtedy o umowę o pracę nakładczą), choćby osoby te wykonywały zatrudnienie w szczególnych warunkach. Zatem nawet praca w trudnych i obciążających dla zdrowia warunkach nie daje prawa do emerytury jeżeli nie była wykonywana w ramach stosunku pracy.

Przekładając powyższe rozważania na okoliczności niniejszej sprawy należy zauważać, że bezspornym jest i przyznany przez samego odwołującego, iż w spornym okresie tj. od 1 października 1984 r. do 30 czerwca 1990 r. był on zgłoszony do ubezpieczenia społecznego z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej jako osoba współpracująca z prowadzącym tą działalność – jego bratem T. S.. Przez cały ten okres nie miał on podpisanej umowy o pracę, nie otrzymał następnie świadectwa pracy. Nie był więc pracownikiem i w związku z tym nie ma podstawy prawnej do zaliczenia tego okresu do okresu wymaganego do emerytury w wieku niższym. Bez znaczenia przy tym pozostają, podnoszone w apelacji okoliczności, że z tytułu współpracy z osobą prowadzącą działalność gospodarczą podlegał on ubezpieczeniom społecznym, opłacał składki z tego tytułu, choćby wyższe, czynności wykonywał w trudnych i obciążających zdrowie warunkach czy wreszcie pracował w ten sposób po 8 godzin dziennie. Decydujące znaczenie za każdym razem ma bowiem to, czy praca była wykonywana w ramach stosunku pracy.

Odwołujący sugerował również, że pomimo zarejestrowania jako osoba współpracująca, w rzeczywistości należałoby go traktować jako pracownika. Jednakże po pierwsze samo podobieństwo uwarunkowań i sposobu wykonywania pracy w ramach stosunku pracy i w ramach innych stosunków zatrudnienia, nie może być uznawane za rozstrzygające przy ocenie, czy praca wykonywana była na podstawie stosunku pracy, a więc w charakterze pracownika. Zatem, to że ubezpieczony pracował jako garbarz, po 8 godzin dziennie, w trudnych warunkach nie ma charakteru przesądzającego, bowiem tych samych cech można doszukiwać się w pracy osoby współpracującej przy prowadzeniu działalności gospodarczej, zwłaszcza, że zakład był niewielki (odwołujący i jego brat) i nie zatrudniał innych osób. Istnieje oczywiście możliwość wykazywania, że w istocie stosunek łączący odwołującego z bratem wykazywał wszelkie cechy stosunku pracy definiowanego w art. 22 k.p., jednakże jak słusznie wskazywał Sąd Okręgowy, udowodnienie tego faktu spoczywa na ubezpieczonym. To on, za pomocą dostępnych dowodów (a w postępowaniu przed Sądem rozpoznającym odwołanie od decyzji ZUS, ograniczeń dowodowych wiążących organ rentowy nie ma), a więc np. świadków, dokumentów, przesłuchania samego wnioskodawcy, winien udowodnić, że w istocie był pracownikiem. Nie uczynił tego, pomimo pouczenia (vide zarządzenie k. 6 i zwrotne potwierdzenie odbioru k. 11), poprzestał jedynie na wyrażeniu swojego stanowiska w pismach procesowych, apelacji. Nie są to dowody, organ rentowy nie przyznał podnoszonych w nich faktów, a zatem Sądy nie miały jakichkolwiek podstaw do przyjęcia, że ubezpieczony, wbrew dokumentom rejestracyjnym, pozostawał w stosunku pracy. Nie można o tym sądzić z samych oświadczeń ubezpieczonego czy jego argumentu, że skoro nie miał wykształcenia kierunkowego to nie mógł garbarni prowadzić, a zatem mógł być jedynie pracownikiem takiego zakładu. Zresztą można tu zauważyć, że „współpraca” przy prowadzeniu działalności gospodarczej przez członka rodziny nie oznacza ani współkierowania zakładem czy ponoszenia za niego odpowiedzialności i brak stosownych uprawnień garbarza nie mógł stanowić przeszkody do ubezpieczenia z tego tytułu.

Reasumując poczynione rozważania, z przyczyn wyżej wskazanych, nie można zakwalifikować zgłoszonego okresu jako okresu pracy w szczególnych warunkach w rozumieniu art. 32 ust 1 ustawy emerytalnej i przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z 1983 r. Wobec powyższego wnioskodawca nie posiada wymaganych 15 lat pracy w takich warunkach i nie spełnia koniecznego warunku nabycia emerytury, a zatem nie mógł uzyskać do niej prawa. Sąd Okręgowy słusznie więc oddalił odwołanie od prawidłowej odmownej decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. Apelację ubezpieczonego należy zatem uznać za bezzasadną i jako taka podlega na podstawie art. 385 k.p.c. oddaleniu.